

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

ФАКУЛЬТЕТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ ТА ЕКОЛОГІЇ

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

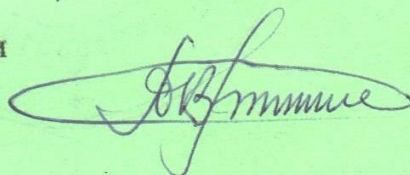
освітньо-професійна програма **Захист і карантин рослин**
спеціальність **202 Захист і карантин рослин**
галузь знань **20 Аграрні науки та продовольство**
ступінь вищої освіти **бакалавр**

Розробники:

Писаренко В.М., д. с. - г. н., професор кафедри захист рослин;
Маренич М. М., к. с. - г. н., доцент кафедри селекції, насінництва і генетики;
декан факультету агротехнологій та екології;
Ляшенко В. В., к. с. - г. н., доцент кафедри рослинництва;
Поспелова Г.Д., к. с. - г. н., доцент кафедри захист рослин;
Коваленко Н.П., к. с. - г. н., доцент кафедри захист рослин.

Наскрізна програма практики розглянута та схвалена на засіданні кафедри захист рослин
Протокол від «02» вересня 2019 р. № 1

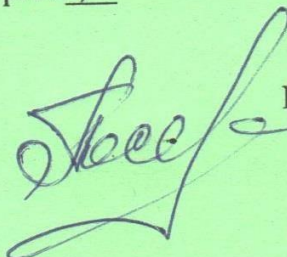
Завідувач кафедри
захист рослин

В.М. Писаренко

Наскрізна програма практики схвалена
науково-методичною радою спеціальності 202 Захист і карантин рослин

Протокол від «03» вересня 2019 р. № 1
Голова науково-методичної ради
спеціальності
202 Захист і карантин рослин

Г. Д. Поспелова

ВСТУП

Наскрізна програма практики розробляється згідно освітньо-професійної програми Захист і карантин рослин та навчального плану підготовки студентів ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 202 Захист і карантин рослин.

Метою практики є: набуття студентами компетентностей, на основі отриманих в Академії теоретичних знань, для прийняття самостійних рішень у виробничих умовах та досягнення програмних результатів навчання; оволодіння сучасними методами, навичками, вміннями та формами організації праці у сфері професійної діяльності студентів.

Завдання практики:

- поглиблення, систематизація і закріплення теоретичних знань, одержаних студентами в процесі навчання;
- ознайомлення та набуття навичок роботи з приладами, обладнанням і програмними продуктами в професійній діяльності;
- виховання відповідальності за результати своєї діяльності;
- закріплення теоретичних знань та формування навичок прийняття самостійних рішень на певних ділянках роботи (чи з конкретних питань) у виробничих умовах;
- освоєння сучасних технологій і виробничих процесів та збір фактичного матеріалу для виконання індивідуальних завдань.

Проходження практики сприяє формуванню:

компетентностей:

загальних:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для професійної діяльності.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та пошуку.

ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Навички здійснення безпечної діяльності.

фахових:

ФК1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами.

ФК2. Здатність інспектувати об'єкти регулювання з метою забезпечення дотримання ними фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.

ФК3. Здатність прогнозувати процеси розвитку і поширення шкідливих організмів.

ФК4. Здатність виявляти, локалізувати і ліквідувати регульовані

шкідливі організми за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.

ФК5. Здатність розробляти і застосовувати технології захисту рослин на об'єктах сільськогосподарського та іншого призначення.

ФК7. Здатність здійснювати фітосанітарний моніторинг щодо виявлення, ідентифікації та визначення особливостей біології та екології шкідливих організмів в Україні та відповідно до угод СОТ, СФЗ, європейських вимог.

ФК8. Здатність застосовувати агротехнічні, біологічні, організаційно-господарські методи для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідливих організмів до господарсько невідчутного рівня на основі прогнозу, економічних порогів шкідливості, ефективності дії корисних організмів, енергоощадних та природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.

програмних результатів навчання:

ПРН6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття.

ПРН8. Уміти координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів під час проведення заходів із захисту рослин.

ПРН10. Навчати, контролювати і оцінювати професійні навички працівників, задіяних у виконанні заходів із захисту і карантину рослин.

ПРН12. Дотримуватися вимог охорони праці.

1. ОПИС ПРАКТИК

Навчальним планом підготовки студентів освітньо-професійної програми **Захист і карантин рослин ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 202** **Захист і карантин рослин денної форми навчання 2019 року** набору передбачені наступні види практик (табл. 1).

Таблиця 1

Види, назви і обсяги практик студентів освітньо-професійної програми
Захист і карантин рослин ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності
202 Захист і карантин рослин

№ з/п	Назва практики	Семестр	Обсяг практики	
			кредитів ЄКТС	годин
Навчальна практика				
1.	Комплексна навчальна практика I	2	7,5	225
2.	Комплексна навчальна практика II	4	7,5	225
Виробнича практика				
3.	Виробнича практика	6	7,5	225
Переддипломна практика				
4.	Переддипломна практика	8	6	180

1.1. Навчальна практика «Комплексна навчальна практика І»

Метою навчальної практики «Комплексна навчальна практика І» є: поглиблення і закріплення знань одержаних при вивченні навчальних дисциплін на першому році навчання; формування уявлень про свою професію; дослідження питань морфології та екології рослин; ознайомлення з особливостями поведінки та екології комах; набуття практичних навиків керування тракторами; ознайомлення в польових умовах з ознаками хвороб рослин.

Мета навчальної практики «Комплексна навчальна практика І» реалізується у процесі опанування студентами тематичних блоків (табл. 2).

Таблиця 2

Тематичні блоки навчальної практики «Комплексна навчальна практика І» студентів освітньо-професійної програми Захист і карантин рослин ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 202 Захист і карантин рослин

Тематичний блок навчальної практики	Обсяг тематичного блоку, годин		Назва кафедри, яка здійснюватиме керівництво тематичним блоком
	кредитів ЄКТС	годин	
Ботаніка	1,5	45	Захист рослин
Механізація, електрифікація та автоматизація сільськогосподарського виробництва	3,0	90	Технології та засоби механізації аграрного виробництва
Загальна ентомологія	1,5	45	Захист рослин
Загальна фітопатологія	1,5	45	Захист рослин
Разом	7,5	225	-

Завдання навчальної практики «Комплексна навчальна практика І» відповідає тематичним блокам:

Тематичний блок «Ботаніка»:

- дослідження в природних умовах питання морфології та екології рослин, ознайомлення з різноманітністю рослинного світу;
- оволодіння методами визначення та гербаризації рослин;
- збір та оформлення гербарію.

Тематичний блок «Механізація, електрифікація та автоматизація сільськогосподарського виробництва»:

- вивчення правил техніки безпеки під час роботи на тракторах і сільськогосподарських машинах, а також при технічному догляді за ними;
- освоєння прийомів керування тракторами та самохідними сільськогосподарськими машинами різних марок;

- набуття навиків оцінки технічного стану і готовності машин до виконання планових робіт;
- набуття практичних навиків по наладці та регулюванню сільськогосподарських машин перед роботою;
- організація проведення механізованих сільськогосподарських робіт з урахуванням сучасних технологій і передового досвіду, перевірка якості механізованих польових робіт.

Тематичний блок «Загальна ентомологія»:

- узагальнення та закріплення знань та умінь студентів із прикладної ентомології;
- збір матеріалів та оформлення колекції комах.

Тематичний блок «Загальна фітопатологія»:

- ознайомлення в польових умовах з основними хворобами сільськогосподарських культур;
- засвоєння ознак і проявів основних хвороб сільськогосподарських культур у польових умовах.

Проходження навчальної практики «Комплексна навчальна практика І» сприяє формуванню:

компетентностей:

загальних:

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та пошуку.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Навички здійснення безпечної діяльності.

фахових:

ФК1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами.

ФК7. Здатність здійснювати фітосанітарний моніторинг щодо виявлення, ідентифікації та визначення особливостей біології та екології шкідливих організмів в Україні та відповідно до угод СОТ, СФЗ, європейських вимог.

програмних результатів навчання:

ПРН6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття

ПРН10. Навчати, контролювати і оцінювати професійні навички працівників, задіяних у виконанні заходів із захисту і карантину рослин.

ПРН12. Дотримуватися вимог охорони праці.

1.2. Навчальна практика «Комплексна навчальна практика II»

Метою навчальної практики «Комплексна навчальна практика II» є поглиблення і закріплення знань здобувачів вищої освіти, одержаних при вивченні навчальних дисциплін на другому році навчання, одержання

практичних навичок з визначення видового складу бур'янів, основних елементів сучасних зональних систем землеробства та видового складу шкідників сільськогосподарських культур.

Мета навчальної практики реалізується у процесі опанування студентами тематичних блоків (табл. 3).

Таблиця 3

**Тематичні блоки навчальної практики
«Комплексна навчальна практика II» студентів освітньо-професійної
програми Захист і карантин рослин ступеня вищої освіти бакалавр
спеціальності 202 Захист і карантин рослин**

Тематичний блок навчальної практики	Обсяг тематичного блоку, годин		Назва кафедри, яка здійснюватиме керівництво тематичним блоком
	кредитів ЄКТС	годин	
Землеробство	4,5	135	Землеробства і агрохімії ім.В.І.Сазанова
Сільськогосподарська ентомологія	3,0	90	Захист рослин
Разом	7,5	225	-

Завдання навчальної практики «Комплексна навчальна практика II» відповідає тематичним блокам:

Тематичний блок «Землеробство»:

- ознайомлення із землекористуванням господарства;
- визначення найбільш поширених на полях господарств бур'янів, їх біологічних особливостей і заходів боротьби з ними;
- ознайомлення з хімічними заходами боротьби з бур'янами;
- проведення оцінки якості обробітку ґрунту, культивуації та догляду за посівами.

Тематичний блок «Сільськогосподарська ентомологія»:

- узагальнення та поглиблення теоретичних знань, умінь і навичок студентів із сільськогосподарської ентомології;
- засвоєння методів обліку і правила зборупредставників ентомофауни;
- виготовлення тимчасових і постійних колекцій.

Проходження навчальної практики «Комплексна навчальна практика II» сприяє формуванню:

компетентностей:

загальних:

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та пошуку.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Навички здійснення безпечної діяльності.

фахових:

ФК1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і

методами.

ФК3. Здатність прогнозувати процеси розвитку і поширення шкідливих організмів.

ФК4. Здатність виявляти, локалізувати і ліквідувати регульовані шкідливі організми за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.

ФК7. Здатність здійснювати фітосанітарний моніторинг щодо виявлення, ідентифікації та визначення особливостей біології та екології шкідливих організмів в Україні та відповідно до угод СОТ, СФЗ, європейських вимог.

програмних результатів навчання:

ПРН6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття.

ПРН10. Навчати, контролювати і оцінювати професійні навички працівників, задіяних у виконанні заходів із захисту і карантину рослин.

ПРН12. Дотримуватися вимог охорони праці.

1.3. Виробнича практика

Метою виробничої практики є: забезпечення професійної технологічної підготовки майбутніх фахівців; набуття досвіду роботи за обраною професією.

Завдання виробничої практики:

- ознайомлення зі структурою (виробничою, організаційною, управлінською) підприємства (установи, організації тощо) та організацією його діяльності;
- проведення агроекономічного аналізу діючої в господарстві системи землеробства;
- аналіз структури рослинницької галузі та стану кормовиробництва у господарстві;
- вивчення технології механізованих сільськогосподарських робіт;
- ознайомлення з технологією вирощування сільськогосподарських культур у господарстві;
- опанування методів виявлення та обліку шкідників, хвороб і бур'янів у агроценозах господарства;
- оцінювання фактичного фітосанітарного стану полів у різні фенологічні фази та прийняття рішень щодо проведення заходів боротьби зі шкідниками, хворобами та бур'янами;
- аналіз системи захисту рослин у господарстві;
- вивчення стану забезпечення у господарстві безпеки життєдіяльності населення, охорони праці, пожежної безпеки та виробничої санітарії;
- ознайомлення зі станом охорони природи в господарстві (підприємстві).

Проходження виробничої практики сприяє формуванню:
компетентностей:

загальних:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для професійної діяльності.

ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Навички здійснення безпечної діяльності.

фахових:

ФК1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами.

ФК2. Здатність інспектувати об'єкти регулювання з метою забезпечення дотримання ними фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.

ФК4. Здатність виявляти, локалізувати і ліквідувати регульовані шкідливі організми за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.

ФК7. Здатність здійснювати фітосанітарний моніторинг щодо виявлення, ідентифікації та визначення особливостей біології та екології шкідливих організмів в Україні та відповідно до угод СОТ, СФЗ, європейських вимог.

ФК8. Здатність застосовувати агротехнічні, біологічні, організаційно-господарські методи для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідливих організмів до господарсько невідчутного рівня на основі прогнозу, економічних порогів шкідливості, ефективності дії корисних організмів, енергоощадних та природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.

програмних результатів навчання:

ПРН6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття

ПРН8. Уміти координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів під час проведення заходів із захисту рослин

ПРН12. Дотримуватися вимог охорони праці.

1.4. Переддипломна практика

Метою переддипломної практики є:засвоєння здобувачами вищої освіти професійних практичних знань, набуття ними вмінь та навичок, необхідних для проведення досліджень тавирішення практичних проблем в галузі захисту рослин.

Завдання переддипломної практики: формування практичних навичок щодо використання оптимальних методів та інструментальних засобів захисту рослин, збору та обробки даних фітосанітарного моніторингу; розробки та впровадження інтегрованих систем захисту рослин.

**Проходження практики сприяє формуванню:
компетентностей:**

загальних:

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для професійної діяльності.

ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК12. Навички здійснення безпечної діяльності.

фахових:

ФК1. Здатність проводити фітосанітарну діагностику хвороб рослин, комах, кліщів, нематод, гризунів та бур'янів за новітніми принципами і методами.

ФК2. Здатність інспектувати об'єкти регулювання з метою забезпечення дотримання ними фітосанітарних заходів у процесі виробництва, зберігання, транспортування, реалізації, експорту, імпорту, транзиту продукції рослинного походження.

ФК4. Здатність виявляти, локалізувати і ліквідувати регульовані шкідливі організми за результатами інспектування та фітосанітарної експертизи.

ФК5. Здатність розробляти і застосовувати технології захисту рослин на об'єктах сільськогосподарського та іншого призначення.

ФК7. Здатність здійснювати фітосанітарний моніторинг щодо виявлення, ідентифікації та визначення особливостей біології та екології шкідливих організмів в Україні та відповідно до угод СОТ, СФЗ, європейських вимог.

ФК8. Здатність застосовувати агротехнічні, біологічні, організаційно-господарські методи для довгострокового регулювання розвитку та поширення шкідливих організмів до господарсько невідчутного рівня на основі прогнозу, економічних порогів шкідливості, ефективності дії корисних організмів, енергоощадних та природоохоронних технологій, які забезпечують надійний захист рослин і екологічну безпеку довкілля.

програмних результатів навчання:

ПРН6. Коректно використовувати доцільні методи спостереження, опису, ідентифікації, класифікації, культивування об'єктів агробіоценозів та підтримання їх стабільності для збереження природного різноманіття.

ПРН8. Уміти координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів під час проведення заходів із захисту рослин.

ПРН12. Дотримуватися вимог охорони праці.

2. ЗМІСТ ПРАКТИК

2.1. Навчальна практика «Комплексна навчальна практика І»

Тематичний блок «Ботаніка»:

Тема 1. Гербаризація рослин.

Збір та гербаризація рослин, їх визначення та складання діагнозів, оформлення гербарних етикеток. Обладнання для проведення ботанічних досліджень у польових умовах.

Тема 2. Морфолого-анатомічна організація кореня, пагону, стебла і листка. Метаморфози кореня, пагону та його частин.

Морфолого-анатомічна організація кореня, пагону, стебла і листка, метаморфози кореня, пагону та його частин. Збір рослин у природі, закладання зібраного матеріалу у гербарні сітки, його визначення та етикірування.

Тема 3. Генеративні органи рослинного організму. Квітка. Суцвіття. Загальна характеристика вищих спорових рослин.

Генеративні органи рослинного організму. Різноманітність суцвіть. Збір у природі рослин різних за морфологією квіток, суцвіть, плодів та суплідь. Загальна характеристика вищих спорових рослин. Закладання зібраного матеріалу у гербарні сітки, його визначення та етикірування.

Тема 4. Систематика вищих квіткових рослин. Клас двосім'ядольні.

Систематика вищих квіткових рослин. Особливості класу двосім'ядольні. Збір у природі рослини з родин: жовтцеві, розові, бобові, капустяні, гречкові, лободові, айстрові, знайомство з їх ознаками та значенням. Закладання зібраного матеріалу у гербарні сітки, його визначення та етикірування, складання діагнозів.

Тема 5. Систематика вищих квіткових рослин. Клас односім'ядольні.

Систематика вищих квіткових рослин. Особливості класу односім'ядольні. Збір у природі рослини з родин цибулеві, конвалієві, лілійні, осокові та злакові, знайомство з їх ознаками та значенням. Закладання зібраного матеріалу у гербарні сітки, його визначення та етикірування, складання діагнозів.

Тематичний блок «Механізація, електрифікація та автоматизація сільськогосподарського виробництва»:

Тема 1. Будова і технічне обслуговування тракторів.

Ознайомлення з будовою колісних тракторів, органами керування, контрольно-вимірювальними приладами. Проведення щозмінного технічного обслуговування.

Тема 2. Будова і технічне обслуговування гусеничних тракторів.

Ознайомлення з будовою гусеничних тракторів, органами керування, контрольно-вимірювальними приладами. Проведення щозмінного технічного обслуговування.

Тема 3. Підготовка до роботи орного агрегату.

Набути практичних навиків з проведення перевірки технічного стану культиватора, технологічної наладки культиваторного агрегату, технічного обслуговування та підготовки культиватора до зберігання.

Тема 4. Будова та налагодження сільськогосподарських машин.

Підготовка до роботи агрегату для передпосівного обробітку ґрунту. Практичні навички з проведення передпосівного обробітку ґрунту, перевірка технічного культиватора, обслуговування та підготовка його до роботи.

Тема 5. Проведення технічних оглядів і встановлення тракторів та сільськогосподарських машин на зберігання.

Освоїти послідовність операції при проведенні технічних оглядів і встановлення тракторів та сільськогосподарських машин на зберігання.

Тема 6. Підготовка машино-тракторних агрегатів до збирання врожаю та внесення добрив та отрутохімікатів.

Комплектування машино-тракторних агрегатів до сільськогосподарських робіт.

Тематичний блок «Загальна ентомологія»:

Тема 1. Обладнання для збору колекційного матеріалу.

Обладнання для проведення ентомологічних досліджень у польових умовах.

Тема 2. Особливості природно-кліматичних умов та видового складу комах Полтавської області.

Природно-кліматичні умови Полтавщини. Особливості будови рельєфу, ґрунтів. Сезонні зміни в рослинному і тваринному світі. Основні біогеоценози Лісостепової та Степової зон на території Полтавщини. Видовий склад фонових та раритетних видів комах регіону. Заповідні території Полтавщини, їх сучасний стан та перспективи розвитку. Ступінь антропогенного впливу на навколишнє середовище регіону.

Тема 3. Фіксація та пакування комах.

Основні методики та правила фіксації комах різних рядів. Проведення необхідних маніпуляцій із зібраним матеріалом щодо фіксації та пакування комах.

Тема 4. Особливості біологічного різноманіття регіонального ландшафтного парку Нижнєворсклянський.

Особливості організації і функціонування регіонального ландшафтного парку Нижнєворсклянський Кобеляцького району Полтавської області. Відвідання музею на території парку. Екскурсійний маршрут до гори Зміїна та гори Студентська. Представники рослинного і тваринного світу регіонального парку, особливості рельєфу даної території. Вплив штучно створеного Дніпроджержинського водосховища на зміну стадій території парку, формування нових сукцесій та ландшафтів зазначеної території.

Тема 5. Препарування комах та їх реставрація. Оформлення, зберігання та реставрація ентомологічних колекцій

Основні методи препарування комах, оформлення, зберігання та реставрація ентомологічних колекцій. Складання власної колекції із зібраного під час екскурсій матеріалу та її оформлення.

Тематичний блок «Загальна фітопатологія»:

Тема 1. Основні хвороби сільськогосподарських культур.

Ознайомлення з основними хворобами сільськогосподарських культур. Методи обліку шкідливих організмів і фітосанітарної діагностики. Необхідне обладнання для проведення фітопатологічних досліджень у польових умовах.

Тема 2. Видовий склад збудників та прояви хвороб на зернових колосових культурах і кукурудзі.

Проведення обліку найбільш поширених хвороб на зернових колосових культурах і кукурудзі. Засвоєння ознак і проявів хвороб. Визначення збудників хвороб та розробка заходів захисту культур.

Тема 3. Видовий склад збудників та прояви хвороб на зернобобових культурах і багаторічних бобових травах.

Проведення обліку найбільш поширених хвороб на зернобобових культурах і багаторічних бобових травах. Засвоєння ознак і проявів хвороб. Визначення збудників хвороб та розробка заходів захисту культур.

Тема 4. Видовий склад збудників та прояви хвороб на лікарських рослинах.

Проведення обліку найбільш поширених хвороб на лікарських рослинах. Засвоєння ознак і проявів хвороб. Визначення збудників хвороб та розробка заходів захисту культур.

Тема 5. Видовий склад збудників та прояви хвороб на плодкових та квітково-декоративних культурах.

Проведення обліку найбільш поширених хвороб на плодкових та квітково-декоративних культурах. Засвоєння ознак і проявів хвороб. Визначення збудників хвороб та розробка заходів захисту культур.

2.2. Навчальна практика «Комплексна навчальна практика II»

Тематичний блок «Землеробство»:

Тема 1. Еколого-біологічні властивості бур'янів та господарські і економічні наслідки наявності їх у посівах. Класифікація бур'янів та характеристика найбільш шкідливих і поширених представників окремих біологічних груп. Комплексна система заходів контролювання бур'янів у посівах сільськогосподарських культур.

Основні біологічні групи бур'янів. Визначення бур'янів у посівах зернових культур.

Тема 2. Біологічні та екологічні основи побудови сівозмін та їх роль у сучасному землеробстві. Попередники сільськогосподарських культур в сівозмінах різних ґрунтово-кліматичних зон.

Збір та визначення бур'янів в посівах просапних культур. Визначення ступеня засмічення посівів зернових культур окомірним методом за шкалою Мальцева.

Тема 3. Класифікація, проектування, впровадження та освоєння сівозмін.

Користуючись основними принципами побудови сівозмін та таблицею класифікації попередників, скласти польову сівозміну для Лісостепу України та ротацийні таблиці.

Тема 4. Наукові основи механічного обробітку ґрунту під різні сільськогосподарські культури. Заходи, способи і системи обробітку ґрунту в різних ґрунтово-кліматичних зонах.

Обробіток ґрунту під ярі, озимі, просапні та технічні культури. Здійснення контролю якості обробітку ґрунту.

Тематичний блок «Сільськогосподарська ентомологія»:

Тема 1. Ентомокомплекс агроценозів зернових та зернобобових культур.

Методи обліку і правила збору представників шкідливої ентомофауни агроценозів зернових та зернобобових культур. Збір матеріалу та оформлення колекції.

Тема 2. Ентомокомплекс агроценозів технічних культур.

Методи обліку і правила збору представників ентомофауни агроценозів технічних культур. Збір матеріалу та оформлення колекції.

Тема 3. Ентомокомплекс агроценозів садово-паркових культур.

Методи обліку і правила збору представників ентомофауни агроценозів садово-паркових культур. Збір матеріалу та оформлення колекції.

Тема 4. Ентомокомплекс агроценозів лікарських культур.

Методи обліку і правила збору представників ентомофауни агроценозів лікарських культур. Збір матеріалу та оформлення колекції.

Тема 5. Ентомокомплекс агроценозів овочевих культур закритого і відкритого ґрунту.

Методи обліку і правила збору представників ентомофауни агроценозів овочевих культур закритого і відкритого ґрунту. Збір матеріалу та оформлення колекції.

2.3. Виробнича практика

Тема 1. Загальна характеристика підприємства (установи, організації тощо).

Структура підприємства (виробнича, організаційна, управлінська) підприємства (установи, організації тощо) та організація його діяльності. Функціональні обов'язки керівників та спеціалістів різних рівнів. Аналіз результативних показників діяльності підприємства.

Тема 2. Агроекономічний аналіз системи землеробства.

Агрокліматичні умови підприємства (установи, організації тощо). Сівозміна, як запорука високої врожайності. Структура рослинницької галузі та

стан кормовиробництва у господарстві. Сільськогосподарська техніка для обробітку ґрунту. Технології механізованих сільськогосподарських робіт.

Тема 3. Технологія вирощування сільськогосподарських культур.

Система передпосівного обробітку ґрунту; підготовка насіння до сівби; догляд за рослинами протягом вегетаційного періоду; розрахунки пестицидів та агрохімікатів, необхідних для захисту рослин у господарстві.

Тема 4. Моніторинг шкідливих організмів в агроценозах господарства та система захисту від них.

Методи виявлення та обліку шкідників, хвороб та бур'янів у агроценозах господарства. Фітосанітарний стан полів у господарстві. Система захисту рослин.

Тема 5. Індивідуальне завдання.

Залежно від особливостей діяльності підприємства, наукових інтересів та особистих побажань студента керівником практики від кафедри видається індивідуальне завдання. Індивідуальне завдання передбачає висвітлення технології вирощування провідної культури та обґрунтування системи захисту її від шкідливих організмів.

2.4. Переддипломна практика

Тема 1. Загальна характеристика підприємства (установи, організації тощо).

Структура підприємства(виробнича, організаційна, управлінська)підприємства (установи, організації тощо)та організація його діяльності; функціональні обов'язки керівників та спеціалістів різних рівнів; аналіз результативних показників діяльності підприємства.

Тема 2. Агроекономічний аналіз системи землеробства.

Характеристика ґрунтів підприємства; сівозміна, як запорука високої врожайності; сільськогосподарська техніка для обробітку ґрунту; налагоджування сільськогосподарських машин та знарядь для виконання технологічних операцій.

Тема 3.Організація захисту рослин.

Системазахисту рослин у господарстві.Фітосанітарний стан агробіоценозів та обсяги робіт із захисту рослин у господарстві.

Тема 4.Моніторинг шкідників та збудників хвороб в агроценозах господарства.

Методи виявлення та обліку шкідників і хвороб у агроценозах господарства. Фітосанітарний стан полів у господарстві. Система захисту рослин.

Тема 5.Оцінка забур'яненості посівів сільськогосподарських рослин.

Методикиобліку бур'янів. Аналізасортименту гербіцидів та агротехнічних методів контролю за бур'янами у господарстві.

Тема 6. Індивідуальне завдання.

Залежно від особливостей діяльності підприємства, наукових інтересів та особистих побажань студента керівником практики від кафедри видається індивідуальне завдання. Індивідуальне завдання передбачає розробку

обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення роботи підприємства (установи, організації тощо) або впровадження інновації.

3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК

Практика студентів Полтавської державної аграрної академії (далі – Академії) проводиться на базах практики, які забезпечують виконання програм практики студентів освітньо-професійної програми Захист і карантин рослин ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 202 Захист і карантин рослин.

Базами практики можуть бути суб'єкти господарювання, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, фізичні особи, які проводять незалежну професійну діяльність, органи державної влади і місцевого самоврядування, громадські формування, об'єкти структурних підрозділів Академії, а також бази за межами України за умови забезпечення ними виконання у повному обсязі програм практики.

Навчальна практика проводиться у навчальних аудиторіях, лабораторіях, навчально-виробничих майстернях, комп'ютерних лабораторіях, на полігонах і навчально-дослідних ділянках та інших об'єктах структурних підрозділів Академії. Вони повинні мати відповідне матеріально-технічне, організаційне і навчально-методичне забезпечення.

Навчальна практика також може проводитися в підприємствах (організаціях, установах тощо), що оснащені за останніми тенденціями розвитку відповідної сфери професійної діяльності, забезпечують виконання програм практики. Вона проводиться науково-педагогічним, педагогічним працівником Академії для групи (підгрупи) студентів. З цими підприємствами (установами, організаціями тощо) укладаються договори.

Виробнича та переддипломна практики проводяться на базах практики. Підприємства (установи, організації тощо), що залучаються для проведення виробничої та переддипломної практики студентів, повинні відповідати наступним вимогам:

- наявність структурних підрозділів, напрям діяльності яких відповідає спеціальності 202 Захист і карантин рослин;
- здатність забезпечити виконання програми практики;
- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою студентів;
- забезпечення належних умов для проходження практики на виробництві з дотриманням правил і норм безпеки праці, виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- надання студентам на час проходження практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмам практики (за згодою керівника підприємства (установи, організації тощо) та за наявності відповідних вакансій);
- надання студентам права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (установи, організації тощо);
- можливість наступного працевлаштування випускників Академії (на загальних підставах, за наявності вакансій).

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики студентів освітньо-професійної програми Захист і карантин рослин ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 202 Захист і карантин рослин, є:

- розробка наскрізної і робочих програм практик;
- визначення баз практики;
- укладання договорів про проведення практики студентів між Академією та підприємствами (установами, організаціями тощо);
- розподіл студентів за базами практики;
- підготовка для баз практики інформації про обсяги, зміст, період проведення практики студентів, потреби в обладнанні та матеріалах тощо;
- призначення керівників практики;
- складання індивідуальних завдань на практику;
- проведення настановчих зборів студентам;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи.

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на ректора Академії. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Академії здійснює керівник виробничої практики навчального відділу, на факультетах – декани, на кафедрах – завідувачі кафедр.

Заходи, пов'язані з організацією практики студентів, визначаються наказом ректора Академії про проведення практики студентів.

Навчальна практика проводиться для академічної групи.

Навчальна практика здійснюється тривалим окремим періодом у межах навчального року.

Керівник навчальної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики студентів;
- проводить студентам інструктаж з безпеки життєдіяльності;
- забезпечує якість проходження практики студентів згідно з її програмою;
- розробляє та видає індивідуальні завдання студентам (за наявності);
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- перевіряє щоденники навчальної практики (додаток А) та оцінює результати її проходження студентами;
- подає звіт керівника навчальної практики на кафедру та керівнику виробничої практики навчального відділу;
- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Академії.

Студенти, які проходять навчальну практику, зобов'язані:

- ознайомитися з програмою практики;
- отримати документи для проходження практики;
- пройти інструктаж з безпеки життєдіяльності та дотримуватися правил

безпеки життєдіяльності;

- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- оформити звітну документацію з практики та подати її керівнику практики від кафедри.

Виробнича та переддипломна практика студентів проводиться у виробничих умовах в період, що забезпечує можливість виконання студентами всіх видів робіт згідно програми практики.

На початку практики керівник підприємства (установи, організації тощо) призначає керівника від бази практики, а також забезпечує проведення студентам-практикантам інструктажів з охорони праці, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. Керівником практики від бази практики повинен бути фахівець, який працює на постійній основі. Кількість студентів-практикантів, яка закріплюється за ним, не перевищує десяти осіб.

На студентів-практикантів, які проходять практику на підприємстві (установі, організації тощо), розповсюджується законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (установи, організації тощо). За наявності вакантних місць та за відповідності змісту роботи програмі практики, вони можуть бути зараховані на штатну посаду.

Керівник виробничої (переддипломної) практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики студентів;
  - забезпечує якість проходження практики студентів згідно з її програмою;
  - розробляє та видає індивідуальні завдання студентам;
  - контролює своєчасне прибуття студентів до баз практики;
  - здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
  - проводить консультації щодо опрацювання та узагальнення зібраного матеріалу;
  - перевіряє щоденники (додатки Б), звіти з практики (додаток В) та оцінює результати її проходження студентами;
  - подає на кафедру звіт керівника виробничої та переддипломної практики;
  - здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Академії.
- Керівник практики від бази практики:
- здійснює безпосереднє керівництво практикою студентів-практикантів згідно з програмою практики;
  - знайомить студентів-практикантів із правилами внутрішнього розпорядку та контролює їх дотримання;
  - повідомляє керівнику практики від кафедри про порушення студентом-практикантом трудової дисципліни та внутрішнього розпорядку;
  - контролює ведення щоденника, підготовку звіту студентом-практикантом;
  - після закінчення практики складає відгук-характеристику на кожного студента-практиканта, де дає оцінку проходження практики.

Студенти, які проходять виробничу (переддипломну) практику,

зобов'язані:

- з'явитися на настановчі збори з питань проходження практики та звітування за її результатами;
- пройти цільовий інструктаж з охорони праці;
- отримати документи для проходження практики;
- ознайомитися з програмою практики;
- отримати індивідуальні завдання у керівника практики від кафедри;
- своєчасно прибути на базу практики;
- дотримуватися правил охорони праці на підприємстві (в установі, організації тощо);
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- підготувати звітну документацію з практики;
- своєчасно подати звіт з практики та захисти його перед комісією.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИК І ОЦІНЮВАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Після закінчення періоду практики студенти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Форми звітності визначаються наскрізною та робочою програмами практики. До звітної документації відносяться щоденник практики, звіт з практики та інші.

За результатами проходження **навчальної практики** студентом подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання щоденник навчальної практики. У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів з навчальної практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики.

За підсумками навчальної практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік виставляється в останній день практики. Оцінювання її результатів здійснюється керівником практики від кафедри на підставі:

- повноти та якості виконання студентом програми практики та індивідуального завдання (за наявності);
- оформлення і змістовності наповнення щоденника практики та інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

Нарахування балів за підсумками проходження навчальних практик, що містять у своєму складі тематичні блоки, здійснюється у відповідності до схем нарахування балів, побудованих з урахуванням тривалості вивчення тематичного блоку.

Нарахування балів за підсумками проходження навчальної практики «Комплексна навчальна практика І» відбувається згідно розподілу (табл.4).

Таблиця 4

Схема нарахування балів з навчальної практики «Комплексна навчальна практика I» студентів освітньо-професійної програми Захист і карантин рослин ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 202 Захист і карантин рослин

Назва навчальної практики	Тематичні блоки навчальної практики	Кількість балів
Комплексна навчальна практика I	Ботаніка	20
	Механізація, електрифікація та автоматизація сільськогосподарського виробництва	40
	Загальна ентомологія	20
	Загальна фітопатологія	20
Разом		100

Нарахування балів за підсумками проходження навчальної практики «Комплексна навчальна практика II» відбувається згідно розподілу (табл.5).

Таблиця 5

Схема нарахування балів з навчальної практики «Комплексна навчальна практика II» студентів освітньо-професійної програми Захист і карантин рослин ступеня вищої освіти бакалавр спеціальності 202 Захист і карантин рослин

Назва навчальної практики	Тематичні блоки навчальної практики	Кількість балів
Комплексна навчальна практика II	Землеробство	60
	Сільськогосподарська ентомологія	40
Разом		100

За результатами проходження **виробничої (переддипломної) практики** студентом подається звіт з практики разом зі щоденником на кафедру для реєстрації та керівнику практики від кафедри – для перевірки та оцінювання.

У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Вимоги до структури та обсягу звіту з практики наводяться у робочій програмі практики

Звіт з виробничої (переддипломної) практики захищається студентом перед комісією, яка призначена наказом ректора Академії.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів з виробничої (переддипломної) практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики.

За підсумками виробничої (переддипломної) практики проводиться

семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік з практики виставляється протягом перших двох теоретичних тижнів після її закінчення головою комісії із захисту звітів з практики.

Голова комісії підсумовує бали, нараховані керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики.

Керівником практики від кафедри нарахування балів здійснюється на підставі:

- оцінки результатів проходження практики студентом, наданої у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики;
- оцінки якості оформлення і змістовності наповнення щоденника та звіту з практики;
- оцінки виконання інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

Комісія із захисту звітів з практики нараховує бали за підсумками презентації студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедр, конференціях, круглих столах та інших заходах, а загальні підсумки – на вчених радах факультету та Академії.

Додаток А
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

**ЩОДЕННИК
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ**

_____ (назва практики)

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет (навчально-науковий інститут) _____
(назва факультету/ІНІ)

Освітньо-професійна програма _____
(назва освітньо-професійної програми)

Спеціальність _____
(код та найменування спеціальності)

Ступінь вищої освіти _____
(бакалавр / магістр)

_____ курс, _____ група, денна форма навчання

20__ - 20__ навчальний рік

м. Полтава

ОБЛІК ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ

Дата	Зміст практики	Кількість годин практики		Кількість балів	Підпис керівника практики
		план	факт		

Висновок керівника(ів) навчальної практики від кафедри

Період практики з «__» _____ 20__ р. по «__» _____ 20__ р.

Керівник навчальної практики від кафедри _____

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Додаток Б

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет (навчально-науковий інститут) _____
(назва факультету/ІНІ)

Освітньо-професійна програма _____
(назва освітньо-професійної програми)

Спеціальність _____
(код та найменування спеціальності)

Ступінь вищої освіти _____
(бакалавр / магістр)

_____ курс, _____ група

Форма навчання _____
(денна/ заочна)

Керівник практики від кафедри _____
(назва кафедри)

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові керівника практики)

Керівник практики від підприємства (організації, установи, тощо) _____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Прибув на підприємство (в організацію, установу тощо)
« ____ » _____ 20 ____ року

Наказом (розпорядженням) по підприємству (організації, установі тощо) від
« ____ » _____ 20 ____ року № ____ студент зарахований на посаду _____
(назва посади)

_____ (підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали керівника підприємства, організації, установи тощо)

М.П.

Вибув з підприємства (організації, установи, тощо)
« ____ » _____ 20 ____ року

_____ (підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали керівника підприємства, організації, установи тощо)

М.П.

Календарний графік проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики						Відмітки про виконання
		1	2	3	4	5	6	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Керівники практики:

від кафедри

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

від підприємства (організації, установи тощо)

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

М.П.

« ____ » _____ 20__ р.

Загальні відомості про базу практики

_____ (назва підприємства, організації, установи тощо)

П.І.П. керівника _____

Форма власності _____

Район _____

Область _____

Місто _____

Адреса _____

Телефон/факс _____

Характеристика бази практики

_____

_____

_____

_____

Висновок керівника практики від кафедри

Кількість балів _____
(цифрами)

Керівник практики від кафедри

_____

(підпис)

(ініціали та прізвище)

Висновок комісії із захисту звітів з практики

Кількість балів _____
(цифрами)

Дата захисту звіту з практики « ____ » _____ 20__ року

Оцінка:

за 4-бальною шкалою _____
(словами)

за 100-бальною шкалою, оцінка ЄКТС _____
(цифрами і літерою)

Голова комісії із захисту звітів з практики

_____

(підпис)

_____

(ініціали та прізвище)

Додаток В

ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ

Факультет _____

Кафедра _____

ЗВІТ

з _____ практики
(виробничої, переддипломної)

студента ____ курсу ____ групи СВО бакалавр

освітньо-професійної програми Захист і карантин рослин

спеціальності 202 Захист і карантин рослин

_____
(прізвище, ім'я, по батькові студента)

База практики:

_____
(назва підприємства, установи, організації тощо)

_____
(район, область)

Керівник практики від бази практики:

_____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики від кафедри:

_____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Захист звіту відбувся _____
(дата)

Оцінка: за 4-бальною шкалою _____

за 100-бальною шкалою, оцінка ЄКТС _____

Члени комісії: _____
(посади, прізвища та ініціали)

Полтава 20____